

ЗАМЧИСЬКО

Олександр Панасюк

ВІРШІ

2026

ЗМІСТ

НАД ПРИРВОЮ.....	3
ХАТА.....	7
ДОЛЯ І ВОЛЯ	9
МАМИН ЗОШИТ РЕЦЕПТІВ.....	13
СЕЛО, ЯКОГО ВЖЕ НЕМА	16
ОСТАННІЙ ТАНОК ОСЕНІ	18
ПОЧАТКОВА ШКОЛА.....	20
ТАМ,ДЕ СЯЯЛИ ЗОРІ.....	22
ХАТИНА БІЛЯ ГАЮ	23
СЕРПЕНЬ.....	26
ДОГОРАЄ ТЕПЛЕ ЛІТО	27
ДОПОКИ ПАМ'ЯТЬ СВІТИТЬСЯ	28
ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ	29
НЕСКОРЕНА ЗЕМЛЯ	31
<i>КРАСИЛИВ</i>	32
БІЛЯ ВОРИТ	34
ЗУСТРІЧ	36
Сільській жінці.....	37
Смерть прийшла, а я був зайнятий.....	38

НАД ПРИРВОЮ

Поема

Марнуєм дні на сварки та зневіри,
На холод, що самі несемо в дім,
Немов нам доля відміря без міри
Тих днів, що відкладаєм на потім

Кохання відкладаєм: іще встигнем,
Ще буде час для зустрічей, розмов.
А потім перед тишею застигнем,
Де голос рідний непочути знов...

Ми нарікаєм: світ такий немилий,
І день пустий, і дощ не перестав.
А хтось, кому забракло жити,
За цей би день все золото віддав.

Ми не цінуєм ранку за вікном,
Не чуємо, як сад шумить весною.

Все спішимо і навіть за столом
Буваємо далеко між собою.

Не бережем ні зустрічей, ні слів,
Немов ніколи нам не доведеться
Колись шукати поміж тих хрестів,
Де жоден голос вже не озоветься.

І стільки слів лишається тоді,
Які сказати вчасно ми не сміли.
Несемо квіти, мокрі від сльози,
Тим, кого вчора ми ще слухать не хотіли.

Війна, мов вирок. І остання мить.
Рушниці. Погляд. Небо понад нами.
І все, без чого думав ти прожити,
Стає такими милими словами.

Не рік, не день — хвилина лиш одна,
І кожен подих крає час останній.
Яка ж навколо тиша осяйна!
Як хочеться лишитися в світанні!

Ти бачиш світ — до болю, до сльози:
Комаху, тінь, росу на павутині.
Вже не шукаєш щастя чи краси —
Благаєш тільки місця в цій хвилині.

Ти хочеш надивитись на усе,
Та страх стискає горло, наче пута.
І кожна мить тебе уже несе
Туди, де ані бачити, ні чути.

Якби хтось мовив: «Є скеляста круча,
Вузький уступ — ні сісти, ні лягти.

Лиш ти й вітри. Самотність неминуча.
Та житимеш. Чи згоден будеш ти?»

«Я згоден», я б промовив без вагання
І до холодних скель лицем припав.
Аби лиш не урвалося дихання,
Аби я вітер чув і цілував.

Я б вибрав камінь. Хай навколо тьма,
Хай вітер рве одежу до останку.
Допоки смерть мене не обійма,
Я житиму — хоча б заради ранку.

Мені б тоді не треба пишних слів,
ні золота, ні слави, ні величчя.
Я б тільки ще побути тут хотів,
Щоб дощ краплинами торкнувся до обличчя.

Щоб десь внизу вже розвиднявся ліс,
Щоб хмара над чолом пливла поволі,
Щоб вітер запах мокрих трав приніс,
Щоб я іще лишався тут на волі.

Та там, де ні дороги, ні стежок,
Де тільки небо, вітер і каміння,
Я пригадав би тихий рідний крок,
Якому не знаходив я терпіння.

Згадав би руки — теплі і старі,
Що так мене колись оберігали.
І світло, що залишене в дворі,
Як пізно повертався я до хати.

Я зрозумів би: мало просто бутъ,
Вдихати вітер, бачити світання.

І голоси, яких вже не вернуть,
Їм не дійде запізнє покаяння.

Бо що той день, коли його тепло
Ні з ким тобі у світі розділити?
Коли усе, що поруч ще було,
Лиш втративши навчивсь його любити.

Ми просим смерті: «Тільки не тепер.
Хоч мить одну — я все іще зумію!»
А скільки, хтось біля твоїх дверей
Просив тепла — і втрачував надію.

Не треба нам ні прірви, ні рушниць,
Щоб зупинитись посеред дороги.
Відвести очі від пустих дрібниць,
Почути крок на рідному порозі.

І поки є кому тебе зігріти,
Не відкладай любов на інший час.
Не всім дано до завтра ще дожити,
Не вічний час, відпущений для нас.

Життя — не тільки плани й сподівання,
Не те, що ми чекаєм від життя.
Воно — у тих, хто будить тебе з рання,
Кого ти чути можеш ще щодня.

ХАТА

Стоїть хатина край дороги,
Дрімає в тиші край села.
А я крізь відстані й тривоги
Шукаю рідного тепла.

Там мати хліб колись місила,

Там батько стомлено сідав
Там нас любов її ростила,

І ранок сонцем нас стрічав.

Там білі вишні розцвітали,

І пахла м'ята край вікна.
Там нас любили і чекали,

Тепер лиш тиша там одна.

Тепер чужі стежки долаю,

Де другий гомін і слова.
А рідну хату пам'ятаю —
І в снах вона іще жива.

Мені все сниться рідна хата,
Старенький тин, вишневий сад.
У снах стрічаю маму й тата —
Та днів не повернуть назад.

А там сусіди походжають,
У двір заходять, як колись.
То тин, то вікна підправляють —
Вже й господарством обжились.

І вдячність є, і є тривога:
Без них би сад давно заріс.
Та вже до власного порога
Лечу у снах та не без сліз.

Бо хата — це не просто стіни,
Не тільки вікна та поріг.
Це теплі спогади родини,
Які у серці я зберіг.

Можливо, час її продати,
Бо сили йдуть, минають дні.
Та як ту хату віддавати,
Коли вона живе в мені?

Можна купити двір і хату,
Старий горіх біля воріт.
Та хто поверне маму й тата
І їхній лагідний привіт?

Хай інший дах перекриває,
Хай вишня в саді шелестить.
Та все, що серце пам'ятає,
Нікому в світі не купить.

Стоїть хатина край дороги,
Шепоче тихо: «Озирнись...»
Крізь всі розлуки й всі тривоги:
«Хоча б у снах, та повернись...

ДОЛЯ І ВОЛЯ

Реве Дніпро, де чорні кручі,
Могили стогнуть уночі,
І вітер рве хмари дрімучі,
Гойдає верби на Січі.

Стоять хрести, мов вартовії,
Над ними круки чорні в'ються.
Там козаченьки молодії лежать —
Та й мертві не здаються.

За що лягали у степах?
За що палали рідні хати?
Щоб знову жити у страхах
І перед паном танцювати?

Щоб пан ординський з-за стола
Нам міряв правду і свободу?
Щоб стихли наші всі слова
На втіху царському народу?

Ой ні, не те діди бажали,
Не те у помислах несли!
Вони за волю помиралі,
Щоб ми рабами не росли.

Ішла тим степом Доля сива,
В старій киреї, без вінця.
Була понура, мовчазлива,
Несла скорботу без кінця.

— Скажи, о Доле, чом ти люта?
Чом хліб наш завжди зі слізьми?
Чом наша правда вічно скута,
А зло гуляє між людьми?

Спинилась Доля край могили:
— Мене ви, діти, не кляніть.
Не я вам рученьки крутила,
Не я казала: «Спини гніть!»

Не я навчила вас мовчати,
Коли сусід ваш йшов на страту.
Не я веліла продавати
За срібний гріш і честь, і хату.

Не я міняла вашу волю
На чин, на ласку, на медаль.
Ви самі сіяли неволю,
А потім жали ту печаль.

— А де ж та Воля? Де ж та сила,
Що підіймає з-під ярма?
Невже вона нас розлюбила?
Невже дороги вже нема?

І тут здригнулася могила,
І грім озвався над Дніпром.
То Воля грізно говорила:
— Доволі скигнуть під ярмом!

Не випросиш мене сльозами,
Не купиш волі за гроші.
Хто сам зріднився з кайданами,
Той носить пута у душі.

Не в царській грамоті свобода,
Не в милості чужих царів.
Вона — і сила, і незгода,
І пам'ять прадідівських слів.

Вона — коли твоя родина
Не гне чола перед чужим,
Коли і мати, і дитина
Не знають страху в домі цім.

Вона — коли за правду станеш,
Хоч знаєш: буде тяжко йти.
Коли на срібло й не поглянеш,
Бо честь не зможеш продати.

І пан шляхетський ніс руїну,
І цар ординський край палив.
Один хотів забрать країну,
А другий — пам'ять у синів.

Щоб ти забув і мову неньки,
І хліб, і пісню край вікна,
Щоб став покірний та маленький,
А над тобою — сатана.

Та є Суддя, і перед Ним
Не куплять правди всі рублі.
Не вічні царські корони,
Не вічні кати на землі.

Хто брату руку подавав,
А хто штовхав його під кулі?
Хто рідну землю захищав,
А хто прислужував сваволі?

І заgrimить тоді Славута,
І степ відлунням загуде:
Не страшні тії рабські пута,
Страшніш, хто сам у них іде.

Бо можна розірвать кайдани,
Розбити двері і замки.
Та як зцілити давні рани,
Що нам лишили ті віки?

А Воля йде — німа від болю,
Кривава, боса, та жива.
Не купиш золотом ти волю —
Потрібні вчинки, не слова.

І доки матері ходили
До тих, хто в полі спочивав,
Живі питатимуть могили:
«Чи я здобуте не продав?»

І хай над нами чорні хмари,
І хай іще гримлять громи —
Переживем лихі удари
І всеж залишилися людьми.

Бо Доля може бути люта,
І світ безжально нас гнітить.
Та хто з душі зірвав ті пута —
Того нікому не скорить.

МАМИН ЗОШИТ РЕЦЕПТІВ

У шафі старенькій, між круп та муки,
Знайшов мамин зошит писаний від руки.
Обкладинка стерта, пожовклі листки,
А почерк знайомий — до болю близький.

«Рецепти», — написано зверху дрібненько,
А нижче: «Для тіста — води помаленьку».
«Борошна досипати, скільки візьме...»
А тісто мовчить — не підкаже ж саме!

«Сметани — на око». Читаю й сміюся:
А я без вагів і почати боюся.
«Посолиш до смаку», «підсмажиш
легенько»...
У маминім зошиті все так простенько.

— А скільки картоплі? — Та скільки вам треба.
— А цукру? — Щоб добре. Не сип аж до неба.
— А скільки пекти? — Та дивись на бочок:
Як стане рум'яним — виймай пиріжок.

Ось пляма від вишень — варення кипіло,
А тісто на згинах давно затверділо.
Ось борщ буряковий лишив свій слідок,
А тут від олії блищить весь листок.

Ось мамині паски, ось сирники, хліб,
А збоку примітка: «Родзинок насип».
Бо я їх любив і тягав потихеньку,
А мама сміялась: — Залиш хоч би жменьку!

Гортаю сторінки — і наче кіно:
Ось кухня, ось вечір, відкрите вікно.
Ось мама чаклує. А я край стола
Чекаю, щоб швидше пиріг подала.

І раптом — записка. Зігнувся куточок.
Розгладжую пальцем тоненький листочок.
А там її почерк. Звичайні рядки:
«Як син мій приїде — спекти пиріжки».

«З капустою. Любить». Маленький рядок.
Читаю — і пальці стискають листок.
І раптом крізь сльози попливли слова.
Коли це писала, була ще жива.

Я довго сидів, не гортаючи далі,
А спогади самі сторінки гортали.
Вона біля печі. Ось тато. Ось я.
І наша маленька, щаслива сім'я.

Відкрилися двері: — Я, мамо, прийшов!
— Ти руки помив? Уже до столу пішов?
— Та я не голодний! — Не вигадуй. Сідай.
Усе на столі вже. Бери, не чекай.

Тепер я готую і борщ, і пиріг.
Та смак, як у мами, знайти я не зміг.
Бо мамин секрет — не в муці, не в воді,
Не в ложці олії й не в сковороді.

А в тому, як кращий шматочок ховала,
А потім мені непомітно давала.
Як вранці вставала, коли ми ще спали,
Щоб теплі сніданки на нас вже чекали.

Як тихо питала: — Ти скоро додому?
Як руки її забирали всю втому.
Я йшов і не думав, що прийде той час,
Коли той поріг не чекатиме нас.

— Я, мамо, не їсти... Ти тільки прости.
Мені б хоч на хвилику до тебе зайти.
Щоб знову ти вийшла назустріч мені
І просто сказала, як в ті давні часи:

«Я, сину, для тебе спекла пиріжки
З капустию — ті, що любив ти завжди.
Я їх на столі у рушник замотала.
Як знала, що прийдеш. Тебе я чекала».

СЕЛО, ЯКОГО ВЖЕ НЕМА

Стоїть село, як і колись стояло,
Та тиша ходить нині по дворах.
Де дітвори колись було чимало —
Тепер лиш вітер бродить у садах.

Ще та криниця, та стара дорога,
Ще біля тину розцвіта бузок.
Та вже не чути голосу дзвінкого,
Що кликав нас надвечір у садок.

Не вийде дід із люлькою до брами,
Не скаже: «Ну, здорові, козаки!»
Не пахне більше пирогами мами,
Не мчать до річки босі дітлахи.

А пам'ятаєш клуб і ті суботи,
Гармошку, танці, гамір до світання?
Хтось поспішав, забувши про турботи,
А хтось летів за покликом кохання.

Ми бідні? Ні. Тоді були багаті —
На друзів, сміх, на вечори без меж.
Бо поки мама ждала нас у хаті,
Здавалося — життя немає меж.

Здавалося — не постаріють хати,
Не заросте стежина до ріки,
І будуть нас матусі виглядати,
І житимуть ще довго старики.

Та час пройшов. Порозлітались діти:
Хто за моря, хто в місто, хто — в світи.
А яблуні і досі щедро родять,
Немов чекають: раптом прийдеш ти.

І я вертаюсь... Серце завмирає.
Все наче те ж — та все уже чуже.
Село моє і досі тут, я знаю,
Та тих людей нема у ньому вже.

Стоїть стара, похилена хатина,
Під нею лавка, хвіртка і спориш.
Та вже не вийде батько на стежину
І не питає тихо: «Чом не спиш?»

Стоїть село. І назва ще та сама.
І шлях знайомий стелиться до хат.
Та не зустріне біля хвіртки мама,
І не поверне юності назад.

А десь у пам'яті ми живемо малими,
Ми біжимо стежиною в росі.
Там ще живі усі, кого любили,
Ще молоді й усміхнені усі.

Село живе, допоки пам'ятаєм,
Допоки сниться стежка у житах.
Ми рідний край навіки не втрачаєм —
Його ми залишаємо в серцях.

ОСТАННІЙ ТАНОК ОСЕНІ

Ступала осінь, наче пишна пані,
Сади завмерли в ранішнім тумані.
Вбрання на ній багряне й золоте,
Промінням дня зігріте, мов святе.

Вона торкнулась клена край води,
І спалахнули золотом сади.
Земля заграла барвами зрання,
Чекаючи осіннього кружляння.

Вона із вітром стала танцювати,
А листячко танок їх прикрашати.
Він ніжно цілував її волосся,
Що золотою хвилею лилося.

В саду горіли яблука рум'яні,
Пливли довкола аромати пряні.
І пізні квіти пахли край воріт,
Не йшли до сну, хоч вже холонув світ.

Зійшов сріблястий місяць над луками,
Щоб освітить танок їх над садами.

Завмерли зорі у нічній імлі,
Щоб не злякати казку на землі.

Лилося зранку золоте тепло,
І сонечко їй пестило чоло.
Воно її голубило ласкаво,
Вона ж кружляла з вітром величаво.

Та чорна хмара пісню обірвала,
Пів неба крилом темним заховала.
Останній промінь за горою згас,
І вітер теж замовк на певний час.

Тоді спинила осінь свій танок,
З волосся золотого впав листок.
Вона прощалась із погожим днем
І над землею плакала дощем.

Грибним дощем заплакала вона,
Сльоза котилась срібна по шипшині.
Бо вслід за нею вже ішла зима,
Несла мороз жоржинам і калині.

Заснули квіти, стихли всі сади,
Та зберегли її живі сліди.
І навіть крізь зимову білу млу
Вона шептала вітрові: «Люблю...»

Те золото лишилося в душі,
Як спомин про її барвисті шати,
Щоб навіть у засніженій тиші
Танок осінній знову пригадати.

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

У краю, де ліс зелений,
Де пахучі квіти,
Не любив, скажу вам чесно,
До школи ходити.
Та не те щоб був ледачий
Чи дурний з природи, —
Просто школа забирала
Всю мою свободу.
От якби там тільки гратись,
Бігати, співати,
Яблука в садку трусити
Чи гав рахувати, —
Треба букви розбирати,
Палички писати,
А мені в гаю зеленім
Хотілось ганяти.
А найбільша там морока —
То уроки вчити,
Через ту шкільну науку
Важко було жити.
У тій школі, як на диво,
Вчителів аж двоє,
Та зробити з нас учених
Прагнули обоє.

Після уроків залишати
Мали дурну звичку,
Тільки через те, що
Не вивчив якусь там табличку.
Батьків в школу викликали:
— Ваш син — хуліган!
Вчителі ж були тутешні —
Мотря та Іван.
Мати слухала й зітхала,
Батько чухав вуса:
— Що ж ти, сину, так воюєш
Проти того плюса?
Я стояв собі, мов ангел,
Очі мов благають:
«Та закінчуйте скоріше,
Бо друзі чекають!»
От така була наука,
Отакі порядки:
Я тікав би краще в ліс,
Ніж писав диктанти.
Пролетіло безліч років,
Та як писати стану,
Хочу низько я вклонитись
Мотрі та Івану.

ТАМ, ДЕ СЯЯЛИ ЗОРІ

Там, де сяяли зорі над лісом,
Де ріка поміж вербами плила,
Берегами, що вкриті росою,
Я тебе під серденьком носила.

Тихо ніч колисала вербину,
Місяць сріблом стелився в долину,
Я молилась за долю дитини,
Щоби доленьку мала щасливу.

І шептали мені темні верби,
І світилась стежина в гаю:
“Бережи його, мати, для неба,
Бережи його душу й свою”.

Я руками живіт обіймала,
Наче світ увесь в ньому несла,
І крізь сльози тихенько співала,
Щоб дорога щаслива була.

А ріка все котила і котила
Свою воду в незнану імлу,
Я тебе ще на світ не родила,
Та вже більше за себе люблю.

Пахли трави, і зорі тремтіли,
Ніч ховала тривогу в садах,
А у грудях надії дзвеніли,
Наче жайвір у ранніх житах.

Я не знала, які будуть роки,
Та яка тобі випаде путь,
Тільки серце казало глибоко:
“Ти живи. І навчися любити”.

Бо життя — то не тільки дорога,
Не лиш радість, не тільки весна,
Та коли поруч мамина змога —
Не страшна навіть темна стіна.

Там, де сяяли зорі над лісом,
Де ріка поміж вербів плила,
Ходить мати старенька та сива,
На шлях в полі щодня вигляда.

ХАТИНА БІЛЯ ГАЮ

Мені аж страшно, як згадаю
Той вірш — хатину біля гаю,
Де прадід мучився колись,
Де його сльози пролились.

Найперші сльози — мов росиця,
Що на світанку травам сниться,
Мов крик землі і серця спів,
Мов тінь усіх важких віків.
Народ великий не пропав,
Гнобителів на вила взяв,
Стави очистив від бур'яну
Та посадив сади весняні.
Заграло сонце між гіллям,
Зазеленіла вся земля,
І знову хата край дороги
Розквітла в щасті без тривоги.
Народ великий, працьовитий,
Заводів вмить набудував,
І хлібом, сонцем оповитий,
Голодних всіх нагодував.
Підняв поля, ліси і ріки,
Нових доріг сплів полотно,
Щоб люди вільнії раділи,
Біда не стукала в вікно.
Хліби піднялись на землі,
Та й на кордонах вартові,
І діточки біжать до школи —
Все стало наче у вісні.
Шумлять лани, млини гудуть,
Женці не плачуть вечорами.
Ключем лелеки в вирій йдуть,
Лунає пісня над ставами.
І світла радість розцвіта,
В садах черешні досягають,
У вікнах сяє доброта,
А в хатах діти засинають.

Немає більше темних літ,
Нема кайданів та неволі,
Бо вільний, гордий наш народ
Живе у щасті й добрій долі.
Чому ти плачеш знов, малий?
Де ділись люди, звідки дим?
Той час пройшов важких подій,
То лише спомин або сон?
Не дим війни — то хліб печуть,
Не крик — то пісня в полі лине,
Гостей у хату знов ведуть
Кермани вільної країни.
Ой, діду, ні! Ой, знов біда,
За лісом поле неоране,
Та білим тілом зволочане,
Там плачуть вдови з матерями,
Та чорний дим стоїть ланами.
І плаче поле, і ридає,
Життя у попелі зникає,
І знову стогне вся земля,
Та проклинає короля,
Сусіда лютого ординця,
За кров, що ллється мов з криниці.
Писав Тарас, і всі ж читали,
Та все одно таки приспали,
Спалили. Кров у ріки ллється,
І знову серце рветься й б'ється.
Та голос правди вдалині
Лунає, кличе: «Встань, мій сину!»
Хто ж, як не ти, спасе країну,
Підніме правду із руїни,
Зірве кайдани з батьківщини,

Зігріє волю для дитини.
Не спи, народе, час настав,
Вогонь у серці вже заграв!
Та крізь вогонь та чорний дим
Світло проб'ється — день новий,
Бо не задушиш правди слово,
Воно воскресне знову й знову.
Як колос із зерна в ріллі,
Так виросте народ у силі.
І буде син, і буде мати,
І буде щастя на землі

СЕРПЕНЬ

Крокує серпень над полями,
Торкнувся стиглого колосся.
І хліб шумить під небесами,
Немов золочене волосся.
Луки ще пахнуть різнотрав'ям,
Бринять над квітами джмелі.
А ліс, напоєний мовчанням,
Тримає пахощі землі.
Гудуть комбайни за селами,
Зерно пливе у засіки.
Земля частує нас хлібами,

Щоб був достаток на віки.
Дерева повняться плодами,
Червоні яблука в росі.
І тиха хата між садами
Купається в земній красі.
Ключ журавлиний над лісами
Вже прокладає в небо путь.
Вони курличуть над лугами,
Прощальну пісню нам несуть.
Серпневий день в душі лишаю,
Поля, хліба, ліси, луги.
Милішої землі не знаю,
Де рідні ріки й береги.

ДОГОРАЄ ТЕПЛЕ ЛІТО

Вже догорає тепле літо,
Коротша стежка ясних днів.
Ще сонцем яблука налиті,
Та тихне музика гаїв.
Лелеки вже готують крила,
Їх кличе небо в дальню путь.
А осінь пензлика вмочила,
Щоб золотом сади вдягнуть.
Ще пахне сіном біля хати,

Ще мальви квітнуть край воріт.
Та осінь вчиться малювати.
І сипле золото на світ.
Бо літо житиме в зернині,
У хлібі, яблуці й вині.
І навіть у зимовій днині
Воно озветься навесні.
А я складатиму у рими
Його останні ясні дні,
Щоб серед холоду і зими
Вони верталися у сні.

ДОПОКИ ПАМ'ЯТЬ СВІТИТЬСЯ

На старім фото — вечір край вікна,
Де мальви тихо туляться до тину.
І мами усмішка усе іще ясна —
Вона голубить милую дитину.
Там плине колискова крізь літа,
І правда в ній — нехитра та святая.
Вертає серце до порога нам.
Немов бальзам, нам гоїть кожну рану,
Коли мовчать утомлені уста,

Над хатою злітає в небо птах.
Там оживає стежка золота,
Що не згубилась у чужих світах.
Нехай життя розвіє сивий дим,
І відстані розтануть без причини.
Допоки пам'ять світитись живим
— Не згасне тепле вогнище родини.

ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ

Колись цей день нам пахнув олівцями,
Букетами і свіжістю книжок.
Ми йшли до школи тихими стежками,
А світ чекав, мов чистий наш листок.
Тоді здавалось: часу — через край,
Усе найкраще нас чекає в світі.
Ми квапились покинути свій рай,
Не знаючи ціни простого «жити».
Тепер цей ранок — погляд до екрана,
І серце ловить кожен тихий дзвін.
Найкраща звістка, мріяна, жадана:
«Усе гаразд. Тримаюся. Живий».
Ми раді тиші, хлібу на столі,

Рідному голосу — у ньому світла сила.
Та найдорожче нині на землі
—Звичайний день, міцні обійми сина.
А осінь тихо стала край порога,
В руках — не тільки золото й дощі.
Вона питає: «Згадали ви про Бога»?
Чи стали світлом у чийсь душі?
Кого не встигли міцно обійняти?
Які слова ховали у собі?
Чи вміли у годину люту стати
Людьми — наперекір усій журбі?»
Дерева листя відпускають тихо
—Не від розпуки, не тому, що гинуть.
Вони коріння бережуть від лиха,
Бо вірять: знов весна до них плине.
Так само й ми крізь втрати та руїни
Несемо те, що не згорить в огні:
Любов, добро і пам'ять України
Та право жити вільно на землі.
В осінньої пори я не попрошу
Ні золота, ні лагідної днини.
Одне бажання в тиші прошепочу:
«Принеси мир на землю України».
Нехай рахують зустрічі у хатах,
А не хрести на змученій землі.
І тих, кого не втомлюються ждати,
Нехай живими приведе з війни.
Нехай цей день запахне знов книжками,
Початком стане мирного життя,
Де діти йдуть до школи із квітками,
А не ховають мрії в укриття.

НЕСКОРЕНА ЗЕМЛЯ

Сьогодні серце б'ється особливо,
Коли здіймається у височінь
Наш прапор — колос і небесне диво
Над пам'яттю незламних поколінь.
Нам волю не вручали як дарунок
Її кували прадіди в віках.
Вона — матусі тихий поцілунок
І сила у захисника в руках.
Вона живе у рідній нашій мові,
У хлібі, що парує на столі,
У маминій молитві та любові,
У кожній чесно зораній ріллі.
Схилимо голови перед синами
Й доньками, що за волю полягли.
Вони навіки житимуть між нами,
Щоб ми Україну в серці берегли.
Не згасне світло у твоїх віконцях,
Не змовкне пісня в селах і містах.
Бо воля сходить, наче вранці сонце,
І проганяє темряву та страх.
І прийде день ,замовкне чорний грім,
Розквітнуть знов сади біля хатини.

І діти наші вернуться у дім
Під мирне небо вільної країни.
Хай береже Господь твої родини,
Твої міста, Карпати і поля.
З Днем Незалежності, моя Україно
Єдина, вільна, дорога земля!

24 серпня 2026 року

КРАСИЛІВ

Серед нив, що шумлять на Поділлі,
Де у росах прокинулась даль,
Розквітає у силі Красилів ,
Береже свою радість й печаль.
Став Левада спокійно ясніє,
Сонце грає у плесі води.
Там душа відпочине й зрадіє,
Забуваючи втому й труди.
І цукровий завод пам'ятає
Трудові незабутні роки.

Він історію міста складає,
В ній і долі, і людські труди.
Крізь поля газогін пролягає,
Несе людям надійне тепло.
І в оселях вогонь не згасає,
Щоб зимою затишно було.
І Районна лікарня на варті,
Тут всім людям здоров'я дають.
Лікарі милосердні й завзяті
Їм надію у серці несуть.
А найбільша краса це люди,
Працьовиті, гостинні, прості.
Їхнє добре ім'я не забуде
Той, хто стріне їх раз у житті.
Квітуй, Красилів, на Поділлі,
Хай щасливі минають літа.
Хай завжди додають тобі сили
Твої люди, любов й доброта!
Олександр Панасюк
22/08/2026

БІЛЯ ВОРІТ

Щовечора сідав біля воріт,
Дивився, як дорога порожніла.
Не знав, скільки минуло зим і літ,
Лиш шерсть його поволі побіліла.

Сусідка хліб приносила йому,
Води щодня лишала край порога.
А він дивився в дощову пітьму,
Де за селом губилася дорога.

Він пам'ятав долоню на загрівку
І голос, що до хати закликав,
І їхню тиху, затишну домівку,
Де він колись господаря стрічав.

Тепер ніхто не кликав вже до хати,
Ніхто невідчиняв йому дверей.
А він щодня виходив зустрічати,
Вдивляючись у постаті людей.

Йому казали: Вже його немає...
І гладили, ховаючи сльозу.
А він не знав, чому той не вертає,
І йшов чекати в холод і грозу.

Роки минали. Лапи вже тремтіли,
І кожен крок важким йому ставав.
Сусіди між собою гомоніли:
— Якби ж хоч знав, що той його чекав...

Одного ранку він лежав під ганком,
І білий сніг на шерсть йому лягав.
Він не пішов до брами із світанком
І голови на поклик не підняв.

А може, він почув знайомі кроки
І голос: — Ну, старий... Я теж чекав.
І враз із нього спали довгі роки,
І він назустріч радісно помчав.

І знов — його долоня на загривку.
І знов — той голос, тихий і живий:
— Ну що ж ти, дурнику... Ходімо у домівку.
Ти ж, певно, змерз. Ходім зі мною, мій.

І нам би так навчитись берегти
Тих, хто чекає наші кроки біля хати.
Ще поки є до кого нам прийти,
Ще поки є кого нам обійняти.

ЗУСТРІЧ

Я впізнав тебе серед людей,
І здалось розлуки не бувало.
Стільки світла линуло з очей,
Наче нам і літ не прибувало.

Ми в кафе сиділи край вікна.
Ти говорила: діти, дім, турботи...
А в пам'яті верталася весна,
Де я чекав на тебе щосуботи.

Ти запитала: «Як живеш тепер?»
Я відповів: «Та добре...» — не відверто.
А спогад, що за стільки літ не вмер,
Мені слова підказував уперто.

Колись ми розійшлися ,так було.
Свої дороги вибрали обоє.
Та все, що поміж нами відцвіло,
Лишилося невисловленим болем.

Прощаючись, торкнулась ти руки,
І я на мить забув, що скроні сиві.
Немов між нами зникли всі роки,
І ми стояли юні та щасливі.

В таксі ти сіла. Яж стояв без слів,
І дощ блищав на вимитій бруківці.
Я стільки всього вимовить хотів —
Та лиш торкнувся шибки у автівці.

Любов не завжди просить повернуть
Усе, чого нам разом не прожити.
Є зустрічі, що далі з нами йдуть,
Щоб ми могли минуле відпустити.

Сільській жінці

Ще тільки ранок вікна золотить,
А ти вже хліб виймаєш із печі.
І стільки справ — усіх не полічить,
Що й відпочинок сниться уночі.

Ти знаєш ціну хліба і зерна,
І як нелегко колос виростає.
Та ти не мусиш все нести одна —
Хай вся родина поруч помагає.

Хай рідні ділять клопоти твої,
Щоб ти не знала втоми до нестями.
Хай буде затишок у всій сім'ї,
А вдячність — і словами, і ділами.

Хай буде час на мрії, на пісні,
На тихий сад із квітами й плодами.
Хай будуть щедрі на любов всі дні,
Хай щастя не минає із роками.

Смерть прийшла, а я був зайнятий

Старий сидів, та лагодив годинник,
А за вікном осінній дощ бродив.
Смерть увійшла у вицвілій хустині
І стало трохи зимно- час пробив.

— Сідай, стара, ось місце біля ганку.
У мене справ — не вистачає дня!
Клади косу. Не гаймося до ранку:
Тупа, немов обух, твоя коса.

— Та я прийшла, щоб ти її підправив,
Бо вже вона не ріже, як колись.
— Давай сюди! Я й не такі ще правив,
Ти тільки під ногами не крутись!

Узяв брусок, схилився над косою,
І лезо заблистіло мов потік.
Тепер коси, служитиме ще справно.
Ти, мабуть, не гострила її вік.

Старий дістав цигарку із кишені:
Скажи, які діла в тебе до мене?
Невже пора? Дай жоч напитися води
Вона всміхнулась: — Ні,старий,живи.

— Тоді по кого ж? кого хоч забрати?
— Нікого. Просто так зайшла до хати.
— То нащо ж косу цю сюди ти принесла?
— Бо стежка вся до раю заросла.

— То ти зібралась, значить, трави жати?
— Будяк до раю не пускає й море м'яти.
— Чому ж ніхто не витоптав траву?
— Бо ви забули стежку ту живу.

Ви й без коси навчилися убивати,
Без жалю, без вагань і каяття.
Не треба навіть зброї в руки брати,
Щоб словом обірвать чиєсь життя.

Ви ріжете серця, немов ножами,
І кожен правду має лиш свою.
Стою я часом мовчки поміж вами
Й нерозумію що я тут роблю .

Старий замовк. Годинник цокав тихо.
Вона у двері рушила сама.
— Стривай! Невже кругом лиш зло та лихо?
Невже для добрих стежки вже нема?

Смерть обернулась тихо на порозі:
— Для них я й розчищаю на дорозі.
Щоб світло їм виднілося здаля,
Щоб не затримувала їх сира земля.

Для добрих я прокошую дорогу —
Нехай до світла всі вони дійдуть.
А злі мене не кличуть на підмогу:
До пекла й самі стежку віднайдуть.

Олександр Панасюк — автор віршів про рідний край, родину, пам'ять і людську вірність. У цій збірці зібрані твори, народжені спогадами, любов'ю до України та пережитими роками.